ferebant, ſacras namque hiſtorias prophetias
appellari conſtat ex 2. *Petri c.1. num.* 19. & inde
Hebræi antiqui ſacras hiſtorias inter libros
Prophetales computabant, ut jam dixi ſuprà
*Reſol.*1.*q.*2.*n.*19. Tandem hæc ſententia eſt de
mente Sanctorum, ac proinde maximè vene-
randa, ac tenenda.
245 Opponunt primò adverſarij, quia ut dicitur
Joſue.10. infra in hoc libro Ioſuë c.10.n.13. *Sicut ſcri-
ptum eſt in hoc libro juſtorum.* Qui liber videtur
ſcriptus poſt mortem Joſue. Secundò, poſtquã
Jordanis deſcribitur ſiccatus ad tranſitum filio-
rum Iſraël, & poſt narratam lapidum in monu-
mentum erectionem ſubjungitur, *ſunt ibi uſque*
Joſue 4. *in præſentem diem*, c.4.n.9. quod videtur notare,
multum tempus poſt mortem Joſue. Tertiò,
quia multa narrantur in hoc libro Joſue, quæ
Joſue 14. ab ipſo non potuerunt ſcribi, ut ejus mors,
Joſue 15. parentatio, funus *c.*24.*n.*29. ſicut etiam aliqua
Joſue 19. *c.*15.*n.*16. de Axa Calebi filia; & *c.* 19. *n.* 47. fit
mentio de expeditione filiorum Dan contra
Iudic.1. Ieſsẽ, quæ poſt ejus mortẽ accidit. *Judic.*1.*n.*15.
246 Hæc argumenta nullius ſunt roboris: Ad
primum in illo citato loco refertur, quomodo
ad vocem Joſue factum eſt illud magnum pro-
digium, quòd Sol, & Luna ſteterunt, quòd ſtri-
ctim, ac breviter, in hoc libro deſcribitur; la-
tiùs verò in libro juſtorum, non inde bene
infertur, quòd talis liber fuiſſet ſcriptus poſt
mortem Joſue, ſed potiùs in ejus vita, ipſo re-
ferente. Ad 2. de monumento lapidum, juxta
veriorem Chronologiam Saliani, & aliorum,
poſt mortem Moyſis Joſue obtinuit principa-
tum popul. 18. & in primo anno poſuit lapides
ac in illis ſeptem prioribus debellavit, ac ſub-
Salianus. jugavit Chananæum, & poſteà vixit undecim
annis, ad cujus finem ſcripſit librum, & inde
rectè ait, quod lapides permanebant uſque ad
illum diem, nempe 14. vel 15. annis poſtquam
poſiti fuerant, ipſe enim mortuus eſt, cum eſſet
110. annorum, ut patet ex Textu *c.*24.*n.*29. Ad
ultimum, id quod dicitur de ejus morte, de
Axa filia Caleb, ac filiis Dan, dicimus, quòd
illa inſerta ſunt ab Eſdra, vel ab alio Propheta,
ſeu compilatore ad completam, & exactam
hiſtoriæ notitiam, ut multi dicunt in Penta-
teucho, ut vidimus ſuperiori *quæſt.*

QUÆSTIO IV.

Quis Scriptor Libri Judicum?

SUMMARIUM.

247 *Hic liber Canonicus & multæ auctoritatis.*
248 *Prima ſententia circa Auctorem libri, refertur, ac refellitur.*
249 *Aliæ quatuor ſententiæ referuntur.*
250 *Aliquibus prænotatis vera ſententia ponitur, ac ſtabilitur.*
251 *Catalogus Judicum, & cur de Heli, ac Samuele in hoc libro nulla fit mentio.*

247 Trident. HIc liber Judicum eſt Canonicus, & patet
ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 4. & Apoſtolus Paulus
Hebr.11. ſtrictim multa exempla de fide agens de eo
adducit *ad Hebr.*11.*n.*23. dicens, *Deficit me tem-
pus enarrantem de Gedeon, Barac, Sanſon, Iephte;*
& hic liber, ut patet ex D. Hieron. *in Prolog.*
Galeato, in ſecundo ordine Canonis inter li-
bros prophetales collocabatur. Dicitur autem
liber Judicum, quia de Judicibus ait, ſicut li-
ber Joſue, quia de ipſo.
248 Circa Auctorem hujus libri magna eſt con-
troverſia. Prima ſententia eſt eorum, qui dixe-
runt hunc librum non fuiſſe compoſitum ab
uno Prophetá, ſed à multis. Auctores hujus
ſententiæ ſuppreſſo nomine referunt Maldo- Maldonat.
natus *in cap.* 2. *Matth.* ad illa verba ſtatim
citanda. *Quoniam Nazaræus vocabitur.* Et Pi- Pineda.
neda *in Job*, quia cùm Evangeliſta referat teſti-
monium de Chriſto, *Quoniam Nazaræus vo-
cabitur*, quod de Sanſone dictum eſt in libro
*Judic.*13.*n.*9 In Chriſto Domino, cujus figura Iudic.13.
erat Sanſon, Evangeliſta citato *cap.*2.*n.*23. di- Matth.2.
cit adimpletum in Chriſto Domino, & ait *Ut
adimpleretur quod dictum eſt per Prophetas, quo-
niam Nazaræus vocabitur.* Non ait Evangeliſta
per Prophetam, ſed *per Prophetas*, quia ille
liber Judicum non ab uno Propheta, ſed à
multis eſt ſcriptus. Fundamentum eſt valdè
frivolum, quia id quod de uno Propheta in-
telligitur, ut à multis dicitur dictum, ut pa- Matth.26.
tet in multis exempl. *Matth.*26.*num.* *Joan.*6. Joan.2.
*n.*41. & in eodem 2 *c. Math.* patet exemplum, Matth.2.
dicitur ibi n. 20. *Defuncti ſunt, qui quærebant
animam pueri.* Et tamen unus ſolus Herodes
erat defunctus.
249 Secunda ſententia eſt D. Dorothei *in libro
de Prophetis*, qui hunc librum tradit, à quibuſ- Dorotheus.
dam Scribis, qui in tabernaculo verſabantur,
ſcriptum. Tertia eſt aliquorum, ut referunt
Driedo *lib.* 1. *de Eccleſiaſticis Dogmatibus cap.* 3. Driedo.
*p.*1. Sixtus Senenſis *lib.*1 *Bibliot.* Rua *controv.* 4. Senenſ.
poſitiva de libris ſacris veteris Teſtamenti. & Rua.
Auctor Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ dicentium Auct.Hiſt.
Ezechiam fuiſſe Auctorem hujus libri. Quar-
ta ſententia eſt Maſij in Joſue aſſerentis hunc Maſius.
librum compoſitum fuiſſe ab Eſdra; & hanc
ſententiam etiam fuiſſe aliorum Auctorum,
teſtatur Rua citatus. Quintò Abulenſ. *quæſt.*4. Abulenſ.
Præfationis in Judices, qui refert, omnes Iu-
dices in libro hoc concinnando partem ha-
buiſſe: nam quilibet, ait ipſe, ſui temporis ge-
ſta in Commentarios, vel per ſe, vel per alium
redegit.
250 Sexta, & veriſimilior ſententia eſt hunc li-
brum fuiſſe compilatum, & compoſitum à Sa-
muele. Ita D. Iſidorus *lib.*6. *Etymologiar. cap.*1. D. Iſidor.
Rua citatus, & Villaraël, & amicus meus Mag. Rua.
Ioannes Freyre, uterque Præfatione in Iudi- Villaraël.
ces, & Abulenſis *citata q* 4. hanc dicit magis Freyre.
rationabilem. Pro ſtabilienda hac ſententia Abulenſ.
notandum eſt ex ipſo Abulenſi, quòd quilibet
Iudex geſta ſui temporis in Commentarios
ad perpetuam memoriam redigebat. Quod
confirmatur ex his, quæ dixi *tom.*1. *in Evang.
lib.*1. *cap.*2. *q.*34. *n.*9. juxta communem ſenten-
tiam Sanctorum Patrum, ac Doctorum, &
conſtat ex multis locis Scripturæ, ut ibi dixi,
in templo erant Scribæ, qui res geſtas tem-
porum, ac genealogias uniuſcujuſque Tribus
ſcribebant. Hoc poſito, cùm tot Iudices præ-
ceſſiſſent, & tandem regimine, ac judicatura
populi clavum teneret Samuel, qui multum
omnibus, prudentia, ſapientia, ac ſanctitate
eminebat, ne Commentaria Iudicum eſſent
per tot tractatus diſperſa, in unum collegit
librum.

Pro

251 Pro hujus rei majori intelligentia, quòd
Judices Iſraël fuerunt quindecim, qui juxta
Salian. computum Saliani, ac aliorum per 360. an-
Cornelius. nos imperarunt. Primus Judex fuit Othoniel,
qui imperavit annis 40. Secundus Aod an-
nis 80. Tertius Samgar per paucos menſes.
Quartus Barac cum Debora annis 40. Quin-
tus Gedeon pariter 40. Sextus Abimelech an-
nos tres. Septimus Thola annis 23. Octavus
Jair annis 22. Nonus Iephte annis ſex. De-
cimus Abeſan annis 7. Undecimus Alvala
annis 10. Duodecimus Abdon annis 8. De-
cimus tertius Samſon annis 20. Decimus quar-
1.Reg.2. tus Heli annis 40. Decimus quintus Samuel
annis 22. & fuit ultimus Judex. De his duo-
bus ultimis, Heli ſcilicet, & Samuele non
fit mentio in hoc libro Judicum, quia cum
eorum filij non rectè agerent. 1. *Regum* 2.
num, 16. & *cap.* 8. *num.* 4. inde deſumpta eſt
occaſio ut populus peteret Regem, & ideo
ſolùm de tredecim prioribus Judicibus fit
mentio in hoc libro Judicum.

QUÆSTIO SEPTIMA.

Scriptor libri Ruth.

SUMMARIUM.

252 *Iſte liber Canonicus, quamvis ejus Scriptor non exprimatur.*
253 *Variæ ſententiæ circa Scriptorem hujus libri.*
254 *Verior affirmat Samuelem Auctorem.*
255 *Quo tempore hæc hiſtoria accidit.*
256 *Quo tempore ſcripſit Samuel.*

252 Trident. ISte liber eſt Canonicus, ut conſtat ex De-
creto Concilij Tridentini *ſect.* 4. & etiam
omnes antiqui Hæretici, qui teſtamentum ve-
tus recipiebant, hunc librum Ruth, ut ejus
partem agnoſcebant, de qua re agit D. Augu-
ſtinus *lib. contra Fauſtum Manichæum.* Nec
D.Auguſt. cum his pugnat id quod inquiunt D. Augu-
ſtinus *lib.*15. *de Civit. Dei c.*23. & Gelaſius Papa
diſt. 15. cap. *Sancta Romana Eccleſia*, ubi ait,
*Eccleſia Romana multa non legit, quia eorum,
qui ſcripſerunt, nomina penitus ignorantur.* At
Gelaſius. ſi hoc opponatur, contra librum Ruth, hoc
etiam militat contra librum *Ioſuë*, *Iudices*,
Job, Iudith, Eſther, in his omnibus libris, ut
notat Sapientiſſimus Mag. Didacus Celada
Celada. *Prolog. in Ruth, num.* 4. non ignoratur, ſed
certè ſcitur, & agnoſcitur eorum principalis
Auctor, qui eſt Spiritus ſanctus: nam ex eo
quod libri iſti reponantur ab Eccleſia in Ca-
talogo librorum Canonicorum, ibi mani-
feſtè declaratur, quod eorum principalis Au-
ctor ſit Spiritus ſanctus, & inde parum re-
fert, quòd de eorum Scriptore, ſed Amanuen-
ſi, ſeu ſecundario Auctore dubitetur, ac liber
ſine tali nomine ſcribatur.
253 Circa Scriptorem hujus libri. Doctiſſimus
Caietan. Cajetanus ait ſe neſcire. Junilius Africaanus
Junilius. *lib.* 1. *de partibus Divinæ legis*, *cap.* 8. Pe-
Petr.Com. trus Comeſtor in hiſtoria Scholaſtica hujus
Abulenſ. libri Scriptorem putant Regem Ezechiam,
Ezechias.
qui ut refert Abulenſis *quæſt.* 4. *in Præfatio-
ne Judicum*; prædictus Rex Ezechias in
unum volumen redegit quatuor libros Re-
gum, ac Parabolas Salomonis. Ab aliis pu-
tatur Auctor libri Eſdras, cui multi alij ſacræ
Scripturæ libri univerſim tribuuntur, de
quo dixi ſuprà *Reſol. q.* 1.
254 Tamen veroſimilius videtur *Samuelem* hu-
jus libri fuiſſe Auctorem. Ita ſenſerunt an-
tiqui Rabbini apud Serarium ſtatim citan- D Iſidor.
dum. Hanc ſententiam tenent Divus *Iſido-* Abulenſ.
rus *de officiis Eccleſiaſticis.* Abulenſis *ad c.*4. Eugubin.
hujus libri quæſt. 8. Eugubinus apud eundem Arias.
Serarium, Arias Montanus *in Iſai. cap.* 5. Genebrard.
Genebradus *lib.* 1. *Chronol.* Driedo *lib.* 1. *de* Driedo.
Catal. ſacræ Scripturæ, cap. 3. Sixtus Senen- Sixtus.
ſis *lib.* 1. *Biblioth.* Bellarm. *lib. de ſcript. Ec-* Bellarm.
cleſiaſtic. verb. Samuel. Serarius hîc *in Pro-* Serarius.
logom. quæſt. 4. Sanchez hîc *in Prologom.* Eu-
ſebius Nierembergius vir præclarus erudi- Niercmb.
tione, & pietate *lib.* 9. *de origine ſacræ Scri-
pturæ, cap.* 14. Probatur, quia Samuel, ut
omnes fatentur ſcripſit priorem partem libri
Regum, ut *quæſtione ſequenti*, inde valdè
conſequens fit, quòd hunc librum ſcripſe-
rit, ut generationem Regis Davidis maxi-
mè narraret, ac explicaret, ut fit *cap.* 4.
n. 18.19 Et confirmatur, quia iſte liber Ruth
partim pertinet ad librum Judicum, quia hæc
hiſtoria Ruth ſub tempore Judicum conti-
git, ut dicitur cap. 1. num. 1. *In diebus unius* Ruth.1.
Judicis, &c. partim etiam pertinet ad librum Ruth.4.
Regum, cum Regis Davidis genealogiam nar-
ret: Atqui Samuel exiſtimatur Auctor libri
Judicum, & etiam prioris partis libri Regum;
ergo etiam hunc librum inter medium utriuſ-
que partim ſcripſit.
255 Circa tempus duo inquirenda ſunt, Primò
de tempore, quo hæc hiſtoria Ruth conti- Ruth.1.
git. Manifeſtum eſt, quòd fuerit ſub tem-
pore Judicum; dicitur enim primo cap.
num. 1. *In diebus unius Judicis, quando Judi-* Salian.
ces præerant. Quiſnam eſſet hic Judex? Salia-
nus præclariſſimus in computandis annis exi-
ſtimat, quod fames, de qua facit mentio-
nem Scriptura. Ruth. 1. num. 1. *facta eſt fa-
mes in terra*, quod talis fames incepit ſub ju-
dice Abimelech filio Gedeonis anno à crea-
tione mundi 2801. *num.* 27. ac proinde ibi
incepit peregrinatio Ruth, conjugium verò
Booz cum Ruth ſub Thola Judice ſucceſſo-
re Abimelech anno mundi 2810. *num.* 55. apud
Salianum.
256 Circa verò tempus, quo Samuel hunc li-
brum Ruth ſcripſit, nulla certa eſt conjectura
ad aliquid affirmandum. Mag. Celada *Prolog.
in Ruth. & Mag.* Lahay *Prolog. in Bibliam* Celada.
Maxim. ſect. 15. *cap.* 4. § *Quod autem*, dicunt Lahay.
quòd Samuel ſcripſit librum, poſtquam David Ruth.4.
factus eſt Rex: nam *cap.*4. *hujus libri num.* 20.
Dum ſcribitur David Genealogia Obed ge-
nuit Iſai, Iſai genuit Davidem Regem. Sed illa
additiuncula potuit addi ab aliquo deſumen-
te ex *Matth.* 1. *num.*6. Sed talis particula *Rex*
in noſtra Biblia correcta expuncta eſt, & ideo
alij probabiliter dicunt, quod hic liber ſcri-
ptus ſit à Samuele, poſtquam ſcripſit librum
Judicum, cujus hic liber Ruth eſt veluti ap-
pendicula.

QUÆSTIO VIII.

Quiſnam ſit Scriptor Librorum Regum.

SUMMARIUM.

257 *Cur primus, & ſecundus dicantur libri Samuelis.*
258 *Primus liber ſcriptus eſt partim à Samuele, partim juxta aliquos à Davide.*
259 *Verior ſententia tenet eſſe ſcriptum à Nathan & Gad Prophetis.*
260 *Circa tertium, & quartum referuntur variæ ſententiæ.*
261 *Valde probabilis, quòd fuerit ſcriptus à Ieremia.*
262 *Reges Iſraël de ſuis factis habebant Commentarios.*
263 *Ex his ſit etiam probabilis, quòd Iſaias quoad aliquam eorum partem fuerit Scriptor.*

Primus & ſecundus Liber.

257 Trident. QUatuor libri Regum ſunt Canonici, ut
patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.*4. & ex
multis aliis antiquioribus Conciliis, primus, &
ſecundus liber dicuntur Samuelis, ut patet ex
noſtra vulgata in præfixo titulo in fronte, ubi
dicitur: *Primus, & ſecundus Samuelis*; eos enim
ſic vocabant antiqui Hebræi, Nam in utroque
aliquid eſt, quod ad Samuelis nomen, opuſque
pertineat. Nam in primo agitur de Sacerdote
Heli, in cujus locum ipſe Samuel electus eſt; &
de Saul, quem ipſe unxit in regem, & in ſecundo,
de Davide, quem ipſe unxit in regem, cujus
fidelitatem in Domino ſerviendo ipſe prædixit.
Latini verò eos appellant *Libros Regum* à materia,
de qua agunt, à geſtis nempe Regum.
258 Quoad Scriptorem libri primi Regum,
Eucherius. conveniunt omnes, quòd ſcriptus fuerit à Sa-
D. Gregor. muele uſque ad ejus mortem, quæ narratur *l.*1.
Theodor. *cap.*25.*n.*1. Ita cenſent Eucherius, D. Gregor.
Procop. Theodoret. Procopius, Lyran, Hugo, Abu-
Lyran. lenſis, Cajetanus, Varablus, Serarius, & alii.
Hugo. Tota dubitatio eſt, quiſnam fuiſſet Scriptor
Abulenſ. mortis ipſius, ac geſtorum uſque ad finem ſe-
D. Iſidor. cundi libri D. Iſidor. *lib.*6. & Origenes *c.*2. exi-
ſtimant illa ſcripta eſſe à Davide Rege. Sed
1. Reg. 27. hoc impugnat Abulenſ. *hic in præfat. q.* 4. &
1. Reg. 30. *c.* 17. libri Judicum, ex eo quia *c.*27.*n.*6. cum
Achis dederit David civitatem Siceleg additur
*facta eſt Siceleg Regum Juda uſque ad diem
hanc.* Et idem dicitur c.29.n.24. *Quaſi lex in
Iſraël uſque in diem hanc.* Sed hæc parum urgent:
nam hæc dicta ſunt antequàm David ad
regni clavum aſſumeretur, ipſe autem regnavit
quadraginta annis, in quorum fine hæc ſcribens,
bene poterat dicere *uſque in diem hanc.*
Abulenſ. Abulenſis citatus exiſtimat hos libros ſcriptos
fuiſſe ab Iſaia, vel Jeremia, de quo ſtatim.
259 Sixtus. Aliter rem explicat Sixtus Senenſis *lib.* 1.
Bellarm. *ſuæ Bibliotheca.* Cardin. Bellar. *de Scriptoribus
Eccleſiaſt.* horum librorum Auctores eſſe Nathan,
& Gad uſque nempe ad librum 2. quod
1. Par. 29. inde probatur, quia *lib.*1.*Paral. c.ult.n.*29. dicitur,
*Geſta autem Davidis Regis priora, & noviſſima
ſcripta ſunt in lib. Samuelis videntis; & in
libro Nathan Prophetæ, & in volumine Gad videntis.*
Expende Textum, agitur in eo de prioribus,
noviſſimis geſtis Davidis; priora dicuntur
à Samuele in primo libro, quomodo
nempe unctus ipſe eſt in regem, quomodo devicerit,
ac interfecerit Goliath, de perſecutionibus,
quas ſuſtinuit Saülis, ſic & noviſſima
illius nempe geſta ejus in regno ſcripta ſunt in
libro Nathan, & Gad, hoc eſt in ſecundo Regum,
cum primo Capitulo Tertii Regum, ergo
ſicut illa priora ſcripta ſunt in libro Samuelis
hoc eſt, primo Regum, ſic & poſteriora in libro
Nathan, & Gad, hoc eſt ſecundo Regum;
proindéque Nathan, & Gad Prophetæ qui Davidis
erant à ſecretis, & Commentariis, ut ſcilicet
ejus acta per ſingulos dies, quaſi Diaria, &
Chronica, ſive Ephemerides conſcriberent.
Hæc ſententia videtur mihi probabilior.

Tertius, & quartus liber Regum.

Circa hos duos ultimos libros major eſt 260
difficultas, & opinionum varietas: nã ab Eſdra
eos fuiſſe conſcriptos, tenet Mag. *Hiſtoria Ec- Mag. Hiſt.
cleſiaſt.* Dion. Carthuſ. Driedo, cum his tamen Carthuſ.
pugnat, quòd à primo regni anno Salomonis, Driedo.
ſcilicet à mundi *creatione* 3020. uſque ad Eſdram,
qui vixit anno 3595. ut videre eſt apud
Salianum citatum, & per tot curricula temporum
non videtur vero ſimile, quòd tot Regum
geſta fuerint in ſilentio, & ideo alij èontra Salianus.
opinantur ſcriptos eſſe ab Iſaia. Conjectura pro 4. Reg. 18.
hac ſententia eſt, quia tria Capitula *lib.*4.*Regum,
ſcilicet* 18. 19. & 20. ſunt deſumpta ex
quatuor Capitulis Iſaiæ, nempe *à c.*36.*uſque ad* Iſai 39.
39 Hanc ſententiam impugnat Abulenſ. *in Pro- Abulenſ.
logo Galeato q.*19. quia Iſaias diu ante poſteriorum
Regum tempora ac captivitatem Babylonicam,
quæ ibi deſcribuntur, mortuus eſt.
Eſt alia ſententia, quam tenent D. Hier. *in* 261
Prolog. Galeato. D. Iſid. Procop. & multi Rab- D. Hieron.
bini quos citat ac ſequitur Sixtus Senenſ. *lib.*1. D Iſidor.
Biblioth. Abulenſ. citatus; & multi alii aſſeren- Proco p.
tes hos libros compoſitos fuiſſe ab Jeremia Sixtus.
Propheta; Fundamentum eſſe, quia Jeremias
vidit illa poſteriora tempora, & captivitatem,
& quia ultimum caput *libri* 4. *Regum*, cum
poſtremo capite libri Jeremiæ, ſtylo, verbis, ac
narratione convenit, ac cohæret, ac proinde
ex libris dierum Iſraël, Jeremias collegit hunc
tertium, & quartum Regum, & ex aliquibus
fragmentis Iſaiæ Prophetæ.
Pro hujus rei majori intelligentia nota, quòd 262
ſinguli Reges habebant ſuos ſcribas à Commentariis,
qui eorum geſta, ſeu acta, ac Diaria
ſcriberent, ut de filiis Ioas dicitur 2. *Paralip.*24 2. Par. 24.
*n.*27. *Summa pecuniæ, quæ adunata fuerat ſub eo,* 2. Paral.
& inſtauratio domus Dei ſcripta ſunt diligentiùs 3. Reg. 11.
in libro Regum. Sic Salomonis facta ſcripſerunt Theodor.
Nathan Propheta, & Ahias Silonites, & Addo Cajetanus
Propheta 1. *Par.* 9.*n.*29. & habent 3. *Reg.* 11. *n* 2. Par. 12.
41. & hic eſt liber verborum, ſeu factorum Sa- & 13.
lomonis, ut notant Theodoret. & Abulenſ. Cornelius
ſic & geſta Roboam Salomonis filii, ac
etiam Abiæ Regis filii Roboam, ſcripſerunt Semeias
Propheta, & Addo, ut refertur 2. *Par.* 12.
*n.*15. & *c.* 13.*n.*22. facta Joſaphat Regis ſcripſit
Hamaanius, qui digeſſit in libros facta Regum 2. Par. 22.
Iſraël 2. *Paralip. num.* 34. facta Regis Oziæ 2. Par. 26.
ſcripſit Iſaias 2. *Paralip.* 26. *num.* 2. ſicut 2. Par. 32.
& geſta Regis Ezechiæ ſcripſit idem Iſaias
2. *Paral.*

Paral. 32.*n.*32. Ex quibus, & quia aliqua capitula
Iſaiæ cohæreant cum aliis ex 4. *Regum*
ut jam dixi exiſtimat Iſaiam Regum geſta ex
eorum Diariis collegiſſe uſque ad Manaſſem
regem, à quo Iſaias interfectus eſt anno mundi
3340.*n.*28. apud Salianum. Reliqua verò uſ-
Salianus. que ad captivitatem Babylonicam anno mundi
3447.*n.*41 perrexit Jeremias. Hæ duæ ultimæ
ſententiæ probabiliores ſunt. Certum tamen
eſt, quod tam tertius, quam quartus liber Re-
D. Hieron. gum fuit ſcriptus ab aliquo Propheta, & eum
inter Prophetales computat D. Hieron. *in Prologo
Galeato.*

QUÆSTIO IX.

Quis Paralipomenon Auctor?

SUMMARIUM.

263 *Quid ſignificet Paralipomenon, & quid in eo agitur.*
264 *Prima ſententia affirmat hos libros ſcriptos à Ieremia.*
265 *Secunda, & probabilior ab Eſdra.*
266 *Ponitur quædam objectio, & ſolvitur cum Abulenſi.*

263 P*Aralipomena*, ſic vocata, & dicta à Sept.
Interpretibus, quod Græcè idem valet, ac
additamenta ad ea, quæ prætermiſſa, ac derelicta
fuerunt in libris Regum, *Libri ſunt duo,*
Trident. & uterque Canonicus eſt, ut conſtat ex Concilio
Tridentino *ſeſſ.* 4. In primo libro Scriptor,
ſeu recapitulator incipit agere de prima
mundi ætate, ac generatione à primis Parentibus
per quinque libros Moyſis uſque *ad c.*9.
incluſivè, à c. 10. incipit agere de rege Saule,
ac cæteris regibus Iſraël uſque ad Joachaz
filium Joſiæ ultimum Regem Iſrael, ac
captivitatem Babylonicam; de quibus agitur
cap. ultimo, in ſecundo libro, & in his duobus
Paralipomenon Auctor ex antiquis commentariis,
ac monumentis, ſeu Diariis Regum
colligit hanc hiſtoriam, omittens leviora,
& quæ jam erant ſcripta in quatuor libris
Regum præteriens, addens verò, quæ notatu
digna omiſſa fuerant, & facit ſupplementum
ad hiſtoriam Regum; unde in his libris Paralip.
referuntur *libri verborum, ac geſtorum Re-*
D. Hieron. *gum*, ut vidimus ſuperiori numero, & ideò
D. Hieron. *epiſtola ad Damaſum*, vocat eos
prætoritorum ſupplementum.
264 Circa Auctorem horum librorum non levis
eſt dubitatio. Quidam dixerunt *Ieremiam.*
Sed hoc videtur non poſſe conſiſtere, quia
in ultimo capite horum librorum agitur de
2. Part. 36. Rege Cyro, ac libertate à captivitate Babylonica,
quæ contigerunt multo tempore
poſt mortem Jeremiæ, niſi aliquis velit dicere,
quod illa ſuppleta fuerunt ab aliquo
Scriptore, ſicut dicitur in Deuteronomio de
morte Moyſis.
265. Communior ſententia eſt, quod hi duo li-
Lyran. bri Paralipomenon fuerint ſcripti ab Eſdra.
Abulenſ. Ita Lyranus, Abulenſ. Carthuſ. Driedo *lib.*1.*de
Carthuſ. Scriptionibus Eccleſiaſticis*, Sixtus Senenſis *lib.*1.
Driedo. *Biblioth.* quia Eſdras vidit libertatem populi,
Sixtus. & cum Rege Cyro de ea egit, ac multa cum eo
tractavit, quæ ad populi negotia ſpectabant.
Et conjectura hujus rei habetur, quia idem eſt
finis ultimi Capituli libri ſecundi Paralipomenon,
ac initium, & exordium primi libri
Eſdræ, ut legenti patebit.
Objicies 2. *Paralip.* 5.*n.* 9. dicitur: *Fuit arca* 266.
ibi (ſcilicet in Templo, ſeu Sanctuario) *uſque in* 2. Paral. 5.
præſentem diem Hoc tamen de tempore Eſdræ
non poteſt verificari: nam antequam populus
captivus duceretur in Babyloniam, Jeremias
arcam abſondit in loco valdè ignoto 2. *Ma-* 2. Mach. 5.
chab. 2.*n.*5. Reſpondet Abulenſis quòd citato Abulenſ.
loco Paralipomen. agitur quomodo Salomon
adduxit arcam Domini, & poſuit in Templo,
ac Sanctuario, quod inter res geſtas Salomonis
narrant ejus Chroniſtæ Nathan Propheta,
Addo, & Ahias, ac proinde iſti in ſuis Commentariis
habebant, quomodo arca fuit ibi
poſita uſque in præſentem diem. Eſdras ſcribens
res geſtas Salomonis eadem verba à ſuis
Chroniſtis reaſſumit, ac refert.

QUÆSTIO X.

De Libris Eſdræ & Nehemiæ.

SUMMARIUM.

267 *Eſdras, & Nehemias viri diſtincti.*
268 *Eſdras ex genere Sacerdotali multa ſcripſit.*
269 *Nehemias vir doctiſſimus, & in magno pretio habitus.*
270 *Primus, & ſecundus Canonicus, & diverſo modo computatur à Græcis, & Latinis, & n.* 271.
272 *Duo ultimi non ſunt Canonici.*
273 *A Sanctis Patribus citantur, & de alluſione ad Apocalypſ. & n.* 274.

ESdras, & Nehemias diſtinctæ ſunt perſo-
næ, quamvis ambo Viri eminentiſſimi. 267.
Nam Eſdras ſcripſit reverſionem à Babylonia
in Jeruſalem, anno ſexto, vel ſeptimo Artaxerxis
Longimani ſecundùm Euſebium, Salia- Euſebius.
num, Tornielium. Nehemias eundem adven- Salian.
tum in Jeroſolymam ſcripſit ſub anno ejuſ- Torniel.
dem Artaxerxis Longimani trigeſimo ſecundo,
nec citò abſolvit ſuam ſcriptionem Nehemias,
ſed tantummodò poſt duodecim annos, quibus
reædificatio urbis facta eſt, & quæ deerant
in Templo adjecta ſunt; quæ perfecta
refert Nehemias in ſuo libro.
Eſdras ex genere Sacerdotali fuit, & vir 268.
Doctiſſimus, & etiam ut tenent multi Hebræi D. Hieron.
antiqui apud D. Hieronymum *in Tradit. & in
lib. Paralyp.* & Sixtus Senenſis *lib.* 1. *Biblioth.* Senenſ.
In Eſdra ipſum eundem eſſe cum Ioſedech.
(habuiſſe nempe duo nomina) ideóque fuiſſe
Pontificem, unde *libro* 3. *Eſdræ cap. ultimo*,
pleno, & abſoluto jure Pontificio utitur in
dirimendis cauſis matrimonialibus. Multos
libros ſacræ Scripturæ, qui ex multa parte
erant deperditi, & flammis dati erant, ab inimicis
ex multis regionibus congregavit; à
multis erroribus repurgavit, ac emendavit,
& ad ſuam primævam veritatem, ac ſinceritatem
reduxit, ut communiter docent Sancti